

ارایه مدل پارادایمی دانشگاه آینده با رویکرد کارآفرینی و دانش افزایی

حمیرا امینی

دانشجوی دکتری مدیریت آموزشی، گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم انسانی، واحد ساری، دانشگاه آزاد اسلامی، ساری، ایران

ترانه عنایتی (مسئول مکاتبات)

دانشیار گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم انسانی، واحد ساری، دانشگاه آزاد اسلامی، ساری، ایران

Tenayati1@yahoo.com

کیومرث نیاز آذری

استاد گروه علوم تربیتی، دانشکده علوم انسانی، واحد ساری، دانشگاه آزاد اسلامی، ساری، ایران

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۸/۰۹

تاریخ ارسال: ۱۴۰۳/۰۷/۰۱

چکیده

هدف این پژوهش ارائه مدل پارادایمی دانشگاه آینده با رویکرد کارآفرینی و دانش افزایی بود. روش پژوهش آمیخته کیفی با رویکرد داده بنیاد می باشد، جامعه آماری شامل اساتید و مدیران سطوح عالی دانشگاه های آزاد استان مازندران بودند که از طریق روش نمونه گیری هدفمند و با در نظر گرفتن قانون اشباع تعداد ۱۰ نفر بعنوان مطلعین کلیدی (مدرک تحصیلی مرتبط، چاپ مقاله و کتاب و سابقه مدیریت) انتخاب شدند. داده ها از طریق مصاحبه نیمه ساختار یافته گردآوری شد. اعتبار و روایی داده ها از سه روش بازمیابی بازخورد مشارکت-کننده، تکنیک زاویه بندی کریستینسن و ناظران بیرونی محاسبه گردید و به وسیله کد گذاری باز، محوری و انتخابی تحلیل شدند، تعداد ۹۹ کد باز (مفاهیم)، ۱۹ کد محوری (ابعاد و مولفه ها) و ۶ کد انتخابی (مقوله های اصلی) احصاء شد و یافته های نشان داد که مقوله های عمده و هسته ای در قالب ابعاد شش گانه شرایط علی (شرایط ساختاری، شرایط فرهنگی، فرایندهای دانشگاهی، ویژگی های خبرگان دانشگاهی)، پدیده محوری (برنامه ریزی مشارکتی، رهبری آینده نگر، مسئله محوری، توسعه دانشگاهی)، شرایط زمینه ای (کارآفرینی دانشگاهی و افزایش نقش اقتصادی دانشگاه، مشارکت دانشجویان، تعامل آزاد نهادهای علمی در عرصه بین المللی، زیرساخت لازم جهت توسعه دانشگاه آینده)، شرایط مداخله گر (مدیریت حرفه ای و شایسته گرایی، قوانین و مقررات آموزش عالی، اعتبارات و منابع مالی دولتی)، راهبردها (اصلاح ساختار مدیریت نظام آموزش عالی، نهادینه سازی آینده پژوهی) و پیامدها (پیشرفت عملکرد، تحکم نقش نظام آموزش عالی) به سطح انتزاعی بالاتر ارتقاء داده شد و در آخر مدل پارادایمی پژوهش ارائه گردید.

واژگان کلیدی: دانشگاه آینده، دانش افزایی، کارآفرینی، اعضای هیأت علمی.

مقدمه

همراستا با تغییر و تحول نهادهای جامعه و به دلیل ضرورت های تقاضا گرایی و همسازی با انتظارات نوپدید، سرعت تغییرات محافل علمی و دانشگاه ها نیز بیشتر شده است؛ بدین صورت که اغلب کشورهای جهان برای هماهنگی تر کردن نظام های آموزش عالی و برنامه های دانشگاهی با نیازهای توسعه ای و تحولات جهانی، در مطالبه دانش افزایی^۱ هم صدا شده اند (کلارک و هولت^۲، ۲۰۱۷). حاصل این امر آن بوده است که در چند سال اخیر کوشش های قابل توجهی در سطح بین المللی نسبت به ارزیابی سطح کیفی دانشگاه ها و سایر مراکز آموزش عالی در برخی کشورهای جهان به عمل آمده است (وان دامه^۳، ۲۰۲۰، ۲۹). در سطح ملی نیز نتایج مطالعات محققان حاکی از ضعف ساز و کارهای ارزیابی و اعتبارسنجی تولید دانش در دانشگاه های کشور می باشد که به صورت یک مسئله ملی برای خبرگان و متخصصان مطرح شده است. این در حالی است که تولید دانش در دانشگاه ایران به طور درون زان نظام نیافته و دانشگاه ها چه در پاسخ به التزامات رو به تزاید اجتماعی و چه به اقتضای وابستگی هر چه بیشتر برنامه ها بر پایه دانایی به طرز فزاینده ای با سیطره سیاست های توسعه کمی گرایی مواجه شده اند (فراستخواه، ۱۳۹۴، ۳). لذا از چالش های آموزش عالی کشور در سال های اخیر مسئله کارآفرینی و همچنین دانش افزایی می باشد (بهشتی راد، ۱۳۹۶: ۱۱). کارآفرینی در واقع ایجاد نوآوری است که تعادل وضعیت موجود را برای ایجاد پیشرفت در هم می ریزد. نوآوری نیروی محرکه برای ایجاد محصولات جدید، روش های جدید تولید و عملیات، منابع جدید، مدل های تجاری جدید و بازارهای جدید است. به این معنا، کارآفرینی با توانایی تولید چیزهای بسیار جدید ارتباط دارد. از این رو

توانایی تشخیص فرصتی است که از سوی دیگران نادیده گرفته می شود و برای کارآفرینان بسیار مهم است (توکلی و فایول^۴، ۲۰۱۷: ۴). از عوامل کلیدی که دانشگاه های هوشمند قرن بیست و یکم را از هم متمایز می سازد، تأکید بر کارآفرین و همچنین دانش و اطلاعات است. آن چه مسلم است ایناست که کارآفرینی دانشگاهی یک رویداد واحد نیست، بلکه یک فرآیند مداوم است (توسلی نوقایی و همکاران، ۱۴۰۲). برخلاف گذشته، دانشگاه های امروزی دارای تکنولوژی پیشرفته بوده و نیازمند تسخیر، مدیریت و بهره برداری از دانش و در نهایت دانش افزایی به منظور بهبود کارآیی، خدمت بهتر دانشجویان، مدیریت تغییر و پیگیری تغییرات پایان ناپذیر هستند (هو^۵ و همکاران، ۲۰۱۹). دانش افزایی ابزار مهمی است که دانشگاه ها از طریق آن بهتر می توانند اطلاعات و دانش را مدیریت کنند و برای کسب مزیت رقابتی پایدار می تواند به عنوان یک راهبرد کلیدی مورد استفاده قرار گیرد (هورنگ^۶ و همکاران، ۲۰۲۰). دانش افزایی در حوزه سازمانی به معنی افزایش توانایی های دانش، مهارت و قدرت درک و انجام مطلوبتر کار در محدوده وظایف شغلی تعریف می شود (دلانتی، ۱۳۹۶: ۲۹). می توان اظهار داشت که دانش افزایی نتیجه تعاملات دانش صریح و دانش ضمنی تأثیرگذار بر فعالیت های شخصی و سازمانی و ایجاد دانش جدید است (ویلز^۷ و همکاران، ۲۰۱۹). این مفهوم متکی بر تسهیم دانش ولی گسترده تر از آن است، چیزی که بر پایه فراهم سازی و دریافت اطلاعات متمرکز است که در این حالت می تواند منجر به خلق دانش جدید گردد (ژانگ^۸ و همکاران، ۲۰۲۳). ایجاد دانش افزایی مبنای پیشرفت رفاه سازمانی مستلزم توانایی ارزیابی است (گریگورسکو^۹ و همکاران، ۲۰۲۱). تئوری پردازان بزرگ اقتصادی و تجاری، دانش افزایی را به عنوان مزیت

6 . Horng

7 . Wiles

8 . Zhang

9 . Grigorescu

1 . Enhancing Knowledge

2 . Clarke & Holt

3 . Van Damme

4 . Tavakoli & Fayolle

5 . Hu

کنار بیابند. آنها نهادهای ماندگاری هستند که برای یک هزاره وجود دارند تا مرزهای دانش را گسترش دهند، شهروندان را آموزش دهند و جامعه را هدایت کنند (کانالز^۳ و همکاران، ۲۰۲۰). تغییر دادن، ده سال آینده یک لحظه کوتاه در این تاریخ خواهد بود، اما با توجه به چالش های پیش رو، یک لحظه خواهد بود، دهه بحرانی پیش رو، نیازمند تغییرات قابل توجهی است. همه گیری کووید-۱۹ و متعاقب آن بحران اقتصادی و اجتماعی که دهه با آن آغاز شده است، در سال های آینده سایه خواهد انداخت اما همچنین فرصت هایی برای نوآوری و دانش افزایی در دانشگاه های دنیا ارائه می دهد. بسیاری از تحولات در حال حاضر در حال انجام است، در حالی که موقعیت ها و مشخصات دانشگاه ها در سرتاسر دینا متفاوت است و بسیار بر اساس زمینه های خاص محلی، منطقه ای و ملی آنها شکل می گیرد که نیازمند دانش افزایی است (سویتاپل^۴ و همکاران، ۲۰۲۱).

بررسی ها نشان می دهد که نظام آموزش عالی و دانشگاه ها در کشور ایران از نظر دانش افزایی در سطح مطلوب و قابل قبولی قرار ندارد و نتایج مطالعات در خصوص کیفیت دانش افزایی در دانشگاه نشان از کیفیت پایین آن می باشد (بهشتی راد، ۱۳۹۶، ۱۲). توجه به این مطالب و نظر به تأکید برخی از اسناد بالادستی از جمله نقشه جامع علمی کشور و از آنجا که گسترش دانشگاه ها و مؤسسات آموزش عالی در کشور در دهه گذشته بدون توجه به کارکردها، چالش های موجود و توجه به مسأله دانش افزایی و کیفیت آن صورت گرفته است، این مسأله مهم مطرح می شود که با توجه به پیچیدگی های نظام دانشگاهی و توسعه آن و نیاز مبرمی که جهت دانش افزایی در آموزش عالی احساس می شود، دانشگاه های آینده ایران چگونه می تواند دانش افزایی داشته باشند، با درک آنچه که مطرح شد هدف اصلی پژوهش حاضر پاسخگویی به این سؤال می باشد که مدل دانشگاه

رقابتی نهایی برای دانشگاه ها و کلید پیروزی آنها بیان کرده اند و استدلال می کنند که دانش تنها منبعی است که تقلید یا کپی نمی شود (ولاسکوز و لارا، ۲۰۲۱).

عامل اصلی ظهور فراگفتمان دانش افزایی را می توان در تحولات و روندهای جهانی چند دهه اخیر نظام های آموزش عالی جستجو کرد. در عصر جهانی شدن و ورود به عصر دانایی آموزش عالی به طور فزاینده ای به مرکزی جهت توسعه اقتصادی، سیاسی و بستری برای حاکمیت شرایط تجاری، محیط رقابتی و افزایش سطح تقاضا (چه در سطح اجتماعی و چه در سطح دولت و بنگاه) مبدل گشته است و این امر به نوبه خود فرادید ذی نفعان و عاملان را از زاویه مسئله دانش افزایی در سطح فرایندها، برون دادها و ارزش افزوده آن مورد بازسازی قرار داده است (میچل و نیلسون^۲، ۲۰۱۲، ۴). روندهای مذکور از یک طرف سبب دگرگونی های سازمانی نظیر استقلال و خود تنظیمی مراکز آموزش عالی شده و از طرف دیگر تقاضا برای دانش افزایی این مراکز را افزایش داده است. کشورهای مختلف جهت پاسخگویی به چالش های فوق الذکر از یک سو به سمت خود تنظیمی و استقلال دانشگاهی حرکت کرده و از سوی دیگر ساختارها و مکانیزم هایی دانش افزایی را طراحی نموده اند. ایجاد مکانیسمی برای دانش افزایی در راستای توسعه پایدار امری اجتناب ناپذیر است، زیرا دانشگاه ها از جمله مهم ترین نهادهایی هستند که جوامع جهت رشد و توسعه به آنها نیاز دارند لذا پاسخگویی و بهبود کیفیت در آن ها الزامی است (پروین و همکاران، ۱۳۹۳).

دانشگاه در حال حاضر با چالش های عظیمی روبرو هستند. یافتن یک تعادل پایدار بین نگرانی های زیست محیطی، اقتصادی و اجتماعی، انتقال دیجیتال و تحولات سیاسی عمده خواهد بود برخی از محرک های اصلی تغییر برای دهه جدید باشند. بر این اساس دانشگاه ها نیاز دارند تا با این چالش ها

3 . Canals

4 . Sweetapple

1 . Velásquez

2 . Mitchell&Nielsen

باشد. این نوع از دانشگاه در تلاش برای یافتن راه های ایجاد مزیت های رقابتی پایدار برای نظام آموزشی هستند. همچنین در صدد توسعه فعالیت هایی هستند که از طریق آن توسعه فضای اجتماعی در ساختار دانشگاهی ممکن می شود (شول^۱، ۲۰۱۹، ۱۳۲). دانشگاه آینده، دانشگاهی است که در تعامل و تبادل با جهان دیجیتال و فضای مجازی، در تلاش برای همسانی مکان، فیزیک و محیط دانشگاه برای اثربخشی آموزش و یادگیری و جامعه پذیری فراگیران است، این دانشگاه بخش مهم و در خور توجهی از نقش ها و کارکردهای را به محیط و زیست بوم جدید اجتماعی، علمی و فنی برآمده از فضای مجازی که در بیرون از دانشگاه کنونی قرار دارد، جستجو می کند (اسپرینگ^۲، ۲۰۱۸، ۷۴). ریکمن (۲۰۱۲) در راستای نوع دانشگاه های آینده به دو شکل از دانشگاه آینده از جمله دانشگاه باز و دانشگاه تخصصی پرداخته است:

دانشگاه باز

دانشگاه ها در دهه های آینده ناگزیرند برای کسب درآمد شراکت های عمیقی با صنایع و دولت های برقرار سازند تا بتوانند با تأمین مالی مناسب به حیات خود ادامه دهند. دانشگاه ها در دهه های آینده محور مجبورند خواهند بود تا دانشجویان را در مقاطع کارشناسی مطابق با نیاز صنایع پرورش داده و راهی بازار کار نمایند. در واقع طی دهه های آینده دانشگاه ها از قالب خشک و یکنواخت آموزشی خارج شده و به صورت خصوصی سازی شده نسبت به تعلیم و تربیت دانشجویان اقدام می کنند. از این دانشگاه ها به دانشگاه های باز^۴ یا دانشگاه های یادگیرنده^۵ نیز یاد می شود (تایانگ و آیویاو^۶، ۲۰۲۰).

مطالعات نشان داده است دانشگاه باز یا یادگیرنده نیازمند اجتماع خبرگی به منظور زمینه سرعت بخشی به یادگیری عمیق و معنی دار را فراهم می آورد، این مهم مدیران دانشگاه

آینده^۱ با رویکرد کارآفرینی و دانش افزایی چگونه می باشد؟ در این راستا سوالات پژوهش بصورت زیر می باشد:

- ۱) پدیده محوری دانشگاه آینده با رویکرد کارآفرینی و دانش افزایی کدام است؟
- ۲) شرایط علی دانشگاه آینده با رویکرد کارآفرینی و دانش افزایی کدام است؟
- ۳) شرایط زمینه ای دانشگاه آینده با رویکرد کارآفرینی و دانش افزایی کدام است؟
- ۴) شرایط مداخله گر دانشگاه آینده با رویکرد کارآفرینی و دانش افزایی کدام است؟
- ۵) راهبردهای دانشگاه آینده با رویکرد کارآفرینی و دانش افزایی کدام است؟
- ۶) پیامدهای دانشگاه آینده با رویکرد کارآفرینی و دانش افزایی کدام است؟
- ۷) مدل پارادایمی دانشگاه آینده با رویکرد کارآفرینی و دانش افزایی چگونه است؟

چارچوب نظری

از آنجاییکه در طرح موضوع تحقیق مفاهیم، اصطلاحات و واژه هایی استفاده شده است، لذا این مفاهیم باید به دقت و به صورت علمی تعریف شده تا از یکدیگر بازشناخته شوند. لذا در این بخش به بیان این تعاریف و مفاهیم پرداخته شده است.

دانشگاه آینده

دانشگاه آینده ساختارها و فرایندهایی را در بر می گیرد که در آینده محقق می شود، در واقع به عنوان یک فرایند تعریف شده است که در آن یک دانشگاه در ایجاد چشم انداز مطلوب آینده برای رسیدن به اهداف گروه و یا سازمانی در تلاش می

۴. Open Universities

۵. Learning Universities

۶. Tayag & Ayuyao

۱. Future University

۲. Schüll

۳. Spring

کنند که از این طریق، آن‌ها می‌توانند با مسائل واقعی رشته تخصصی سر و کار داشته و از یکدیگر حمایت کرده و راهنمایی و هدایتی که مهارت‌های رهبری آن‌ها را بیشتر توسعه می‌دهد، ارائه دهند (پایگوت-اروین^۵، ۲۰۰۴، ۲۵). از این رو، دانشگاه تخصصی به عنوان نوعی توسعه حرفه‌ای دانش برای دانشجویان در رشته‌های تخصصی خود و سایر اعضای نظام های آموزشی ظهور کرده است (گایدیوسو^۶، ۲۰۱۷، ۴۶).

کارآفرینی

این اصطلاح از یک کلمه فرانسوی «entreprendre» گرفته شده است که به معنای متعهد شدن به انجام کاری است. این نظریه توسط بسیاری از محققان از چندین رشته تعریف و تفسیر شده است (قربانیان، ۱۳۹۳: ۱۷). یک کارآفرین می‌تواند یک مبتکر یا یک توسعه دهنده باشد که فرصت‌ها را تشخیص می‌دهد و از آنها استفاده می‌کند و همچنین این فرصت‌ها را به ایده‌های عملی و قابل فروش و در طول زمان آنها را به ارزش افزوده، تلاش، پول و یا مهارت تبدیل می‌کند و از این تلاش‌ها پاداش می‌گیرد (می و همکاران^۷، ۲۰۲۰: ۲۵۷). کارآفرینی را می‌توان به عنوان یک روند پویا از بصیرت و دید، تغییر و خلق تعریف کرد، که مستلزم استفاده از انرژی و اشتیاق برای خلق و اجرای ایده‌های جدید و راه حل‌های خلاقانه است و شامل تمایل به ریسک‌پذیری، تشکیل یک تیم سرمایه‌گذاری مؤثر، منابع، مهارت اساسی در ساختن یک برنامه تجاری محکم و سرانجام به رسمیت شناختن فرصتی است که دیگران در آن هرج و مرج، تضاد و سردرگمی می‌بینند (کوراتکو و هاجتس^۸، ۲۰۱۴: ۲۹؛ رنجیا^۹، ۲۰۲۳: ۳۶؛ سواسری و همکاران، ۱۴۰۳).

را قادر خواهند ساخت، مهارت‌ها و دانش فنی لازم را در موقعیت‌های علمی آتی به کار برند (دی‌جونگ^۱ و همکاران، ۲۰۲۱). پژوهشگران شاخص‌های کلیدی بیانگر شبکه اجتماع خبرگی را در پنج عنصر راهبردی، وابستگی درونی مثبت، پاسخگویی فردی، تعامل رودررو، یادگیری مهارت‌های اجتماعی و پردازش گروهی معرفی می‌کنند (لی^۲ و همکاران، ۲۰۲۲).

دانشگاه تخصصی (خاص منظوره)

برخی دانشگاه‌ها سعی خواهند کرد تا با محدودسازی رشته‌های آموزشی و دامنه مطالعات نسبت به عمق بخشی فعالیت خود اقدام کنند. امروزه بسیاری از دانشگاه‌ها چه در حوزه فنی و چه در حوزه پزشکی اقدام به تفکیک رشته‌های آموزشی نموده‌اند. امروزه در بسیاری از کشورها وجود چنین موسسات و دانشگاهی قابل مشاهده است. این کار در نگاه اول ممکن است بازار دانشگاه‌ها را محدود سازد اما در نهایت با انجام فعالیت‌های بیشتر در حوزه‌های خاص این کاهش درآمد جبران می‌گردد. یکی از دیگر از احتمالات ایجاد کنسرسیوم‌های دانشگاهی^۳ است. کنسرسیوم‌هایی که در آن دانشگاه‌های درجه یک و در جات پایین در یک همکاری استراتژیک نقش‌های خاص خود را ایفا می‌نمایند. برخی دانشگاه‌ها در این کنسرسیوم مسئول جذب دانشجویان از سراسر جهان و برخی دیگر مسئول فراهم نمودن و اخذ پروژه‌های تحقیقاتی هستند (کان‌وای^۴، ۲۰۲۰).

با توجه به آنچه که مطرح شد، می‌توان گفت در دانشگاه تخصصی برای این که اعضای نظام‌های آموزشی بتوانند به طور حرفه‌ای رشد کنند و با موفقیت به نقش خود ادامه دهند، باید فعالانه در توسعه حرفه‌ای خود درگیر شده و در فرآیندهای دانش‌افزایی متناسب با رشته آکادمیک شرکت

6. Gaudio

7. Mei, Lee & Xiang

8. Kuratko & Hodgetts

9. Rengiah

1. De Jong

2. Lee

3. University consortia

4. Conway

5. Piggot-Irvine

۲۰۱۸). وجود فضای رقابتی در بین سازمانها دلیلی برای توجه به مقوله دانش افزایشی است. سازمان ها باید با مقایسه بین وضعیت کنونی و گذشته خود سعی در بهبود ارائه خدمات خود به ارباب رجوع بوده و تلاش کنند تا فرایندهای درونی خود را به نحو اثربخشی انجام دهند. دانش افزایشی با تسهیم دانش در سازمان و به حافظه سپردن دانش افراد در حافظه سازمانی می تواند کارکنانی دانشی بار آورد که پاسخگوی نیاز مراجعین خود باشند. مراجعینی که روز به روز آگاه تر می شوند و توقعات بالاتری را از سازمان ها دارند. در چنین فضایی خلق و مبادله دانش یک فاکتور اساسی در سازمان برای ارائه خدمات بهتر و تصمیم گیری های منطقی تری باشد (بوتینگ^۵ و همکاران، ۲۰۱۵).

پیشینه پژوهش

در زمینه پژوهش حاضر، پژوهش هایی انجام گرفته ، در این بخش به برخی از پژوهش های محققان اشاره و توجه خواهیم نمود.

شفاهی و همکاران (۱۴۰۲) پژوهشی با هدف بررسی تاثیر شاخص های توسعه آینده پژوهی مدیریت دانش در دانشگاه های آزاد اسلامی استان تهران انجام داد، پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر شیوه اجرا مقطعی بود. جامعه پژوهش همه اعضای هیات علمی و حق التدریس دانشکده های علوم تربیتی دانشگاه های آزاد اسلامی استان تهران در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۱ به تعداد ۲۱۰ نفر بودند. نمونه پژوهش بر اساس جدول کرجسی و مورگان ۱۶۰ نفر برآورد که با روش نمونه گیری تصادفی طبقه ای انتخاب شدند. ابزار پژوهش پرسشنامه محقق ساخته توسعه آینده پژوهی مدیریت دانش (۶۷ گویه) بود که روایی صوری آن توسط خبرگان دانشگاهی تایید و پایایی آن با روش آلفای کرونباخ ۰/۹۲ محاسبه شد. داده ها با روش های تحلیل عاملی اکتشافی و

تحقیقات در مورد کارآفرینی ده ها سال است که ادامه دارد، با این وجود یک تعریف جهانی پذیرفته شده از این پدیده وجود ندارد. برای درک مفهوم کامل کارآفرینی لازم است از اولین نقطه شروع تعاریف کارآفرینی شروع کرد. با تعریف کارآفرینی، می توان اساس، نگرانی ها و اهداف آن را که پایه ای برای تناسب مفهومی کارآفرینی در آموزش با مخاطبان، مطالب درسی و روش های تدریس است را کشف کرد (اسلام^۱ و همکاران، ۲۰۲۱: ۳). همچنان که اشاره شد با وجود مطالب بسیار در مورد کارآفرینی، هیچ توافق لازمی برای تعریف کارآفرینی حاصل نشده است. مطابق گفته شومپتر^۲ (۱۹۳۴) کارآفرین یک نوآور است که تعادل وضعیت موجود را برای ایجاد پیشرفت در هم می ریزد. نوآوری نیروی محرکه برای ایجاد محصولات جدید، روش های جدید تولید و عملیات، منابع جدید، مدل های تجاری جدید و بازارهای جدید است. به این معنا، کارآفرینی با توانایی تولید چیزهای بسیار جدید ارتباط دارد. از این رو توانایی تشخیص فرصتی است که از سوی دیگران نادیده گرفته می شود و برای کارآفرینان بسیار مهم است (توکلی و فایول، ۲۰۱۷: ۴). همچنین کارآفرینی از جنبه اجتماعی، مانند ایجاد ثروت برای فرد و ارزش برای جامعه مورد تصور می باشد.

دانش افزایشی:

دانش افزایشی، یک دیدگاه برنامه ریزی شده و ساختارمند برای ایجاد، به اشتراک گذاری و توسعه دانش به عنوان یک دارایی سازمانی برای ارتقا توانمندی، سرعت و اثربخشی سازمان در ارائه محصولات یا خدمات برای ذی نفعان در راستای استراتژی کلیدی سازمان می باشد (شی^۳ و همکاران، ۲۰۱۸، ۲۹۰). سرعت بالای توسعه تکنولوژی های جدید و ارتباطات دیجیتال منجر به اهمیت دانش افزایشی به عنوان یک منبع حیاتی برای کسب مزیت رقابتی گردیده است (آنیگ-دورسون^۴،

4. Anning-Dorson

5. Boateng

1. Islam, Afrin, Alif, Hassan, Islam, Kayani & Khan

2. Schumpeter

3. Xie

۶۶ شاخص طراحی گردید. در بخش کمی، از بین اعضای هیأت علمی دانشگاه آزاد مشهد تعداد ۱۴۸ نفر به روش تصادفی ساده نمونه گیری شدند. داده های این بخش به روش معادلات ساختاری براساس حداقل مربعات جزئی با استفاده از نرم افزار حداقل مربعات جزئی اعتبارسنجی شدند. مطابق یافته ها، ارزیابی کارآفرینی دانشگاهی شامل پنج مولفه ارزیابی محرک های کارآفرینی دانشگاهی، توانمندسازها، فعالیت های جریان سوم، تاثیرات درونی و تاثیرات بیرونی است.

خورشیدی حسینی (۱۳۹۹) پژوهشی تحت عنوان تصویر پردازی از دانشگاه آینده و معرفی الگوی برتر برای آموزش عالی صورت داد، پژوهشگران بیان داشت که نتایج آینده پژوهی های مراکز و متخصصان برجسته آموزش عالی و مرور تاریخ سرنوشت و سرگذشت دانشگاه های دنیا و سیر تحولات نظام دانشگاهی در یک قرن اخیر، همه نشان از ضرورت تغییر و تحولات نظام دانشگاهی و انطباق فعال آن با شرایط محیطی و جامعه دارد. بی توجهی به ضرورت، روند و پیامدهای تغییر می تواند برای نظام دانشگاهی، جامعه و پایداری توسعه دانشگاه و توسعه پایدار ملی زیانبار باشد. به همین منظور این تحقیق در راستای شناسایی ویژگی های دانشگاههای آینده در افق ۲۰۵۰ انجام خواهد شد، آینده ای که در اذهان وجود دارد. ویژگی هایی که دانشگاههای موفق آینده خواهند داشت و این که چگونه می توان به این ویژگی ها دست یافت. با این هدف که پیشنهاداتی برای بهبود وضعیت دانشگاهها ارائه گردد تا دانشگاهها بتوانند آمادگی لازم را برای مواجهه با آینده داشته باشند. تصویرپردازی دانشگاهها از آن روی که در جهان دارای پیچیدگی های اساسی، تا حدودی قدرت و قابلیت شناخت دقیق آینده آن را به ما می دهد، دارای ارزش و اهمیت بسیاری است. تحقیق حاضر با تأکید بر اهمیت، نقش و جایگاه تصویرپردازی در آینده پژوهی دانشگاهها، به مطالعه علل، زمینه، راهبرد، پیامدها و ... وارد شده بر دانشگاهها پرداخته است چرا که در جهان دارای عدم قطعیت های

معادلات ساختاری در نرم افزارهای SPSS نسخه ۲۳ و LISREL نسخه ۸/۷ تحلیل شدند. یافته ها نشان داد که توسعه آینده پژوهی مدیریت دانش دارای ۶۷ گویه در ۱۴ عامل و ۶ بعد ساختار سازمانی و زیرساخت فناوری اطلاعات به عنوان عوامل علی، بسترهای فرهنگی موثر بر توسعه آینده پژوهی و راهبردهای مدیریتی به عنوان عوامل زمینه ساز، همسویی دانشگاه با نیازهای تحولی جامعه و سیاست گذاری های آموزش عالی به عنوان عوامل مداخله گر، خلق دانش، تسهیم دانش، به کارگیری دانش و ذخیره سازی دانش به عنوان پدیده محوری، تحول در سیستم آموزشی و نهادینه شدن آینده نگاری و خط مشی گذاری به عنوان راهبردها و توسعه هوشیاری سازمانی و بهره وری نیروی انسانی به عنوان پیامدها بود؛ به طوری که همه عامل ها دارای نسبت روایی محتوایی بالاتر از ۰/۷۰، میانگین واریانس استخراج شده بالاتر از ۰/۵ و پایایی کرونباخ بالاتر از ۰/۸۰ بودند. مدل شاخص های توسعه آینده پژوهی مدیریت دانش در دانشگاه های آزاد اسلامی استان تهران برازش مناسبی داشت. در این مدل هر یک از عامل ها بر بعد مربوط به خود و عوامل علی بر عوامل زمینه ساز، عوامل مداخله گر و پدیده محوری تاثیر مستقیم و معنادار، عوامل زمینه ساز، عوامل مداخله گر و پدیده محوری بر راهبردها و عوامل زمینه ساز، پدیده محوری و راهبردها بر پیامدها تاثیر مستقیم و معنادار داشتند.

توسلی نوقابی و همکاران (۱۴۰۱) پژوهشی تحت عنوان طراحی مدل ارزیابی کارآفرینی دانشگاهی، رویکردی نوین برای مقایسه پذیری دانشگاه های آینده مورد: دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشهد صورت دادند، روش تحقیق توصیفی، هدف کاربردی و به روش آمیخته بوده است. داده های بخش کیفی به روش اسنادی و مصاحبه نیمه ساختاریافته با ۲۰ نفر از خبرگان جمع آوری گردید. این افراد به روش نمونه گیری هدفمند تا اشباع نظری انتخاب شدند. داده ها در نرم افزار مکس کیودا تحلیل و کدگذاری و شاخص های اولیه شناسایی شد و بر اساس آن پرسشنامه ای با ۵ بعد، ۳۲ مولفه و

نفر با روش نمونه گیری تصادفی طبقه ای به عنوان نمونه انتخاب شدند. جهت جمع آوری داده ها از پرسش نامه مرجعیت علمی پرسش نامه آینده نگری و پرسش نامه توسعه دانشگاه نسل چهارم استفاده شد. نتایج نشان داد که آینده نگری بیشترین تاثیر را در توسعه دانشگاه نسل چهارم دارد.

مرادمند و همکاران (۱۳۹۸) پژوهشی با عنوان شناسایی عوامل تاثیرگذار بر آینده سیاست های پژوهشی دانشگاه ها: مطالعه موردی هفت دانشگاه جامع کشور صورت دادند، پژوهش با رویکرد آینده پژوهی و روش تحلیل اثرات متقابل، پویای محیطی و مصاحبه با گروه متخصصان در یک بازه زمانی سه ماهه انجام شده است. در مرحله نخست ۳۳ عامل مؤثر شناسایی شدند که بر اساس نظرات متخصصان، ۲۴ عامل در قالب ماتریس اثرات متقابل مجدداً به متخصصان جهت وزن دهی و تعیین میزان اهمیت ارسال شد. نتایج تحلیل نرم افزار MicMac بیانگر ناپایداری سیستم حاکم بر پژوهش کشور است چرا که بیشتر عوامل، حول محور قطری صفحه پراکنده اند. از مجموع پنج نوع عوامل قابل تشخیص در صفحه تاثیرگذاری و تاثیرپذیری تنها دو دسته عامل دوجویی و مستقل شناسایی شده اند. سه مورد ناهمخوانی اسناد بالادستی با توانمندی پژوهشی دانشگاه ها، محدودیت مالی دولت و ضروری ندانستن پژوهش، جزو عوامل مستقل و ۲۱ عامل علوم میان رشته ای، همکاری بین المللی، همکاری دانشگاه و صنعت، رویکرد دولت ها به پژوهش، مدیریت دانش، باور به سودمندی پژوهش، زیرساخت های پژوهش، نگرش مدیران، فرهنگ سازی، رفاه اقتصادی، رویکردهای نهادهای غیردولتی، وضعیت شبکه های پژوهشی، نقش فناوری ها، نیازهای پژوهشی صنایع به دانشگاه ها، آئین نامه ارتقاء و جذب اساتید، اقدامات اسناد بالادستی، تصویر کلی پژوهش در جهان، تصویر ذهنی صنعت از کارآمدی دانشگاه، اثرپذیری از پژوهش بین المللی، تصویر ذهنی دانشگاه از استقبال صنعت و همچنین قوانین پژوهشی دانشگاه ها جزو عوامل دوجویی هستند.

اساسی، تصویرپردازی می تواند شیوه و روشی مناسب برای متأثر ساختن اقدامات کنشگران و حتی شناخت دقیق رفتار و کنش و واکنش آنها، و در مرحله ای بالاتر، ساخت آینده باشد، و این نکته که ارزش اصلی تصاویر در توانایی شان برای برجسته ساختن روندها و تغییرات مهم در زمان حال است.

نقدی و همکاران (۱۳۹۹) پژوهشی تحت عنوان شناسایی مؤلفه های آموزش و توسعه سرمایه انسانی در گذر از دانشگاه سنتی به دانشگاه آینده به روش آمیخته صورت دادند، در بخش کیفی از روش تحلیل مضمون با رویکرد استقرایی و در بخش کمی از روش توصیفی پیمایشی استفاده شد. محیط پژوهش در بخش کیفی مستندات در حوزه سرمایه انسانی و دانشگاه آینده بود که به روش سرشماری ۵۸ مورد انتخاب شد. بر اساس مؤلفه های به دست آمده، پرسشنامه ۶۳ گویه ای ساخته شد. روش نمونه گیری در بخش کمی در مرحله اول تصادفی ساده، در مرحله دوم سهمی و در مرحله سوم غیرتصادفی در دسترس بود و حجم نمونه ۱۸۱ نفر از اعضای هیئت علمی رشته علوم تربیتی دانشگاه های آزاد کل کشور تعیین شد. به منظور اعتبارسنجی پرسشنامه از روایی صوری، روایی محتوایی و روایی سازه و برای بررسی پایایی پرسشنامه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد. اطلاعات با روش تحلیل عاملی تاییدی و رویکرد مدلسازی معادله ساختاری کوواریانس محور تجزیه و تحلیل شد. یافته های حاصل از تحلیل مضمون، ۶۳ مضمون پایه و ۹ مضمون سازمان دهنده را برای مضمون فراگیر با عنوان مدیریت سرمایه انسانی دانشگاه آینده گزارش می کند.

بیک زاده و همکاران (۱۳۹۹) پژوهشی با عنوان نقش مرجعیت علمی و آینده نگری در توسعه دانشگاه های نسل چهارم به منظور ارایه مدل در دانشگاه علوم پزشکی مازندران صورت دادند، این پژوهش از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش توصیفی از نوع پیمایشی بود. جامعه آماری آن را کلیه مدیران و اعضای هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی مازندران به تعداد ۴۶۵ نفر تشکیل دادند که بر اساس فرمول کوکران، تعداد ۲۱۰

دیگر در تغییر نقش دانشگاه‌ها در دنیای مدرن نقش دارند. در حالی که تعدادی از محققان بر این باورند که پس از یک پاندمی طولانی مدت، محور آموزش عالی جهان به دوره سنتی سابق خود باز خواهد گشت، برخی دیگر مطمئن هستند که دانشگاه‌ها به زودی به طور کلی ناپدید می‌شوند و دوره های آنلاین عظیم را به زیر آب می‌برند. هدف اصلی این پژوهش، تحلیل و ارائه سناریوهای اصلی توسعه دانشگاه‌ها در آینده بر اساس تحقیقات فیلسوفان برجسته و نیز برجسته‌سازی چشم‌اندازهای کلی توسعه آموزش عالی است. روش‌های اصلی این آینده پژوهی، تحلیل محتوای ادبیات تحقیق، روش توصیفی سناریوهای آینده و نیز تحلیل تاریخی و فلسفی آنهاست. پژوهش از نوع مروری و نظری است. نتایج و بحث‌ها، چهار «ایده» اصلی دانشگاه را ارائه می‌کند که اهداف و مشروعیت اجتماعی آن امروزه در جامعه به عنوان واقعی و غیرقابل انکار پذیرفته شده است. این مطالعه ایده‌های مربوط به آینده آموزش عالی، دگرگونی دانشگاه‌ها تحت تأثیر جهانی شدن، سرمایه داری بازار و عوامل دیگر را تکمیل خواهد کرد. نتایج آن برای معلمان مؤسسات آموزش عالی، فیلسوفان آموزش و پرورش و هر کسی که علاقه مند به مشکلات آموزش عالی است مفید خواهد بود. کلیدواژه: فلسفه آموزش، نئولیبرالیسم، دانشگاه کلاسیک، دوره های MOOC، دوره های آنلاین، تحول آموزش، بحران ارزش ها.

نالدا^۳ و همکاران (۲۰۲۲) در پژوهشی تحت عنوان تأثیر استراتژیک رهبری آینده مدار مدیریت نظام‌های آموزشی در تحول دیجیتال آن گزارش کردند که با توجه ویژه به مدیریت دانشگاه‌ها و رهبران آینده مدار از دیدگاه استراتژیک آموزشی، عوامل اصلی تحول دیجیتال موفق در نظام‌های آموزشی از طریق استفاده از منابع دیجیتال آموزشی^۴ می‌باشد، بنابراین سیاست‌های آموزشی تحول

شریعت کیایی (۱۳۹۷) پژوهشی با عنوان ارائه مدلی برای دانش افزایی سازمانی در سازمان‌های آموزشی صورت داد، جامعه آماری مدیران، معاونان و کارشناسان سازمان‌های آموزشی غیردولتی شهرستان لاهیجان به تعداد ۱۹۸۰ نفر بودند که براساس جدول کرجسی و مورگان ۲۶۸ نفر به صورت تصادفی ساده انتخاب شدند. جمع‌آوری داده‌ها از طریق پرسشنامه‌های استاندارد انجام شد و برای متغیرهای قابلیت حل مسئله و توسعه حرفه‌ای از پرسشنامه‌های محقق ساخته استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از تحلیل عاملی و فن مدل‌یابی معادلات ساختاری با استفاده از نرم افزار اسمارت پی ال اس^۱ استفاده شد. نتایج تجزیه و تحلیل آماری نشان داد که تأثیر تسهیم دانش، یادگیری سازمانی، جذب دانش و قابلیت حل مسئله بر دانش‌افزایی سازمانی مثبت و معنادار است. تأثیر یادگیری سازمانی، جذب دانش و قابلیت حل مسئله بر تسهیم دانش مثبت و معنادار است. تأثیر یادگیری سازمانی، اعتماد، فناوری اطلاعات، توسعه حرفه‌ای و رهبری دانش بر جذب دانش مثبت و معنادار است. اما تأثیر قابلیت حل مسئله بر جذب دانش معنادار نیست. تأثیر اعتماد، فناوری اطلاعات و توسعه حرفه‌ای بر قابلیت حل مسئله مثبت و معنادار است. اما تأثیر رهبری دانش بر تأثیر رهبری دانش بر قابلیت حل مسئله معنادار نیست. در مجموع نتایج نقش متغیرهای اعتماد، فناوری اطلاعات، رهبری دانش، توسعه حرفه‌ای، یادگیری سازمانی، جذب دانش، قابلیت حل مسئله و تسهیم دانش در دانش‌افزایی سازمانی را مورد تأیید قرار می‌دهد و بر این اساس الگویی برای دانش‌افزایی سازمانی در سازمان‌های آموزشی ارائه گردید.

آشیلووا^۲ (۲۰۲۳) پژوهشی تحت عنوان آینده دانشگاه: چهار مدل توسعه صورت داد، وی بیان داشت که توسعه اقتصاد بازار، همه‌گیری COVID-19، جهانی شدن، دیجیتال شدن، توسعه حوزه آنلاین، بحران ارزش‌ها و بسیاری از عوامل

3. Nalda

4. Educational digital resources

1. SMART PLS

2. Ashilova

روستایی به شهری که منجر به حفظ سیستمی با شرایط ناکارآمد غیر کاربردی می شود، رشد واگرایی و عدم پوشش جمعیت در دسترسی به آموزش در نتیجه شکاف بین درآمد سرانه اقشار، تصدگی گری و تولی گری سیستم های سیاسی قانون گذار ناکارآمد در معیارگذاری های آموزش عالی، نیاز به بازسازی و توجه به برنامه های انکوباتوری-زایشی در زمینه های انرژی تجدید پذیر در محتوای برنامه های نظام های آموزش عالی با در نظر گرفتن نیاز محیط زیست جهت دستیابی به اهداف زیست محیطی همگام با توسعه علم و فناوری و وسایل حمل و نقل سازگار با محیط زیست جهت حصول اطمینان از حفاظت محیط زیست در راستای کاهش میزان آلاینده ها و بهبود شرایط در سیاره.

براون^۴ (۲۰۱۵) در پژوهشی تحت عنوان تهدیدها و فرصت های نظام آموزش عالی کلان نیروهای پیشران اثر گذار بر آموزش عالی از جمله رشد اقتصادی، سطوحی از سرمایه گذاری دولتی، ضوابط دولتی، هم بخشی فردی به هزینه های تحصیلی، سهم کارفرما در هزینه های تحصیلی، یادگیری تکنولوژی محور، عکس العمل طرف عرضه و افزایش رقابت نام برده و سه سناریو شامل انطباق تدریجی با تغییرات، رقابت در عرصه بازارمحوری شدن نظام آموزش عالی و یادگیری منعطف کارفرما محور برای آموزش عالی ارائه دادند.

روش پژوهش

نوع پژوهش حاضر، از نظر هدف از نوع کاربردی می باشد، و با توجه به اینکه این پژوهش تلاش دارد تا با واکاوی مسئله از دیدگاه های مختلف و بررسی تجربیات صاحب نظران، بررسی ژرفی از دانشگاه آینده با رویکرد کارآفرینی و دانش افزایی داشته و الگوی مناسبی ارائه کند، از روش داده بنیاد استفاده شد. مشارکت کنندگان پژوهش در بخش کیفی شامل اساتید و مدیران سطوح عالی دانشگاه های آزاد می باشند که در حوزه مدیریت دانش، مدیریت و رهبری سازمانی، مدیریت

دیجیتال باید با در نظر گرفتن عواملی مانند سن آنها یا تجربه تدریس و رهبری، آینده نگری مدیران مورد تاکید قرار گیرد.

بولدورینا^۱ و همکاران (۲۰۲۰) آموزش کارآفرینی از طریق مدل های موفق کارآفرینی موفق در مؤسسات آموزشی عالی با اهداف دانش افزایی به این نتیجه رسیدند که آموزش کارآفرینی مبتنی بر الگوهای کارآفرینی موفق ممکن است بر نگرش ها و اهداف دانشجویان تأثیر بگذارد و می تواند منجر به جهت گیری بالاتر و درک مثبت تر دانشجویان نسبت به مزایای اجتماعی کارآفرینی (مشاغل جدید) در مقایسه با مشاغل مالی (درآمد بالا) شود و زمینه دانش افزایی نظام آموزش عالی در راستای همسویی با تغییرات محیطی را فراهم می آورد.

عزیزان^۲ (۲۰۱۸) در پژوهشی با عنوان دانش افزایی: رابطه بین ساختار سازمانی و نوآوری به این نتیجه رسید که رابطه مثبتی بین دانش افزایی و ساختاری سازمانی منعطف و نوآوری وجود دارد. هر چه ساختار سازمانی در محیط های آموزشی منعطف تر و پویایی بیشتری داشته باشد، امکان انجام فعالیت های نوآورانه و دانش افزایی در محیط های آموزشی بیشتر می شود.

روسکا و پانسکو^۳ (۲۰۱۷) در پژوهشی با عنوان شکل دهنده های آینده آموزش عالی: چالش ها و عوامل پیش برنده عنوان کردند که چالش های پیش روی نظام های آموزش عالی که بر آینده نظام های آموزش عالی می تواند اثر بگذارد عبارتند از: عدم تطابق و توزان لازم بین محتوای آموزش های ارائه شده از سوی دانشگاه ها با نیازها و تقاضاهای دیرپای بازارهای جهانی و نیروی انسانی، عدم سیاست تمرکز زدایی و فقدان ضرورت تنظیم اشکال جدیدی از برنامه های آموزشی جایگزین به جای برنامه های آموزشی سنتی، کاهش عددی نفوس به عنوان یک نتیجه از کاهش نرخ تولد و پیر شدن جمعیت همراه با مهاجرت و جابه جایی از محیط زیست

۳ . Roșca & Păunescu

۴ . Brown

۱ . Boldureanu

۲ . Azizan

۶) چه راهبردهای برای توسعه دانشگاه آینده با رویکرد کارآفرینی و دانش افزایی توصیه می کنید؟

۷) به نظر شما اگر در نظام آموزش عالی، دانشگاه آینده با رویکرد کارآفرینی و دانش افزایی نهادینه و توسعه یابد چه اثرات و پیامدهایی می تواند داشته باشد؟

برای انجام مصاحبه حدود هفت روز قبل از برگزاری مصاحبه نیمه ساختار یافته‌ها، طرح پیشنهادی تحقیق (پروپوزال) و خلاصه ای از پیشینه نظری و تجربی برای جامعه اطلاعاتی (متخصصان و خبرگان دانشگاهی) ارسال شد؛ در روز برگزاری جلسه، ابتدا محورهای بحث (دانشگاه آینده با رویکرد کارآفرینی و دانش افزایی) برای مصاحبه شوندگان تشریح و سپس از آنها خواسته شد تا نظرات خود را بیان کنند. به طور میانگین هر مصاحبه حدود ۷۵ دقیقه طول کشید. در پژوهش حاضر از سه روش بازخورد مشارکت کننده، تکنیک زاویه بندی کریستینسن و ناظران بیرونی برای روایی داده‌های پژوهش استفاده شد. برای بررسی پایایی نیز از یادداشت برداری مفصل و دقیق سر صحنه، ضبط صوت با کیفیت برای ثبت دقیق یافته‌ها و آنالیز داده‌ها به کمک افراد ناشناس به طوری که دیدگاه‌های مجریان پژوهش اثری در تحلیل داده نداشته باشد، بهره گرفته شد. به منظور تحلیل داده‌های به دست آمده از بخش اول پژوهش (داده‌های مربوط به مصاحبه با متخصصان حوزه دانشگاه آینده با رویکرد کارآفرینی و دانش افزایی) از طریق فرایند کدگذاری مبتنی بر طرح نظام دار داده بنیاد به منظور طراحی الگوی دانشگاه آینده با رویکرد کارآفرینی و دانش افزایی استفاده شد.

یافته‌های پژوهش

تجزیه و تحلیل داده های این پژوهش بر اساس دستور العمل استراس و کوربین (۱۳۹۳) انجام گرفت، این شیوه شامل سه مرحله اصلی کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری

آموزشی دارای تخصص و تجربه (مدرک مرتبط تحصیلی، هدایت و راهنمایی رساله های ارشد و دکتری مرتبط با موضوع پژوهش حاضر، چاپ کتاب و مقاله) دارند. برای انتخاب افراد نمونه از روش نمونه گیری هدفمند از نوع نظری استفاده شده است، برآورد حجم نمونه در بخش کیفی بر مبنای قانون اشباع نظری داده ها انجام شد. شایان ذکر است اشباع نظری مقوله ها در مصاحبه ۹ برای پژوهشگر به دست آمد؛ اما پژوهشگر پس از آن ۱ مصاحبه تکمیلی با مشارکت کنندگان نیز انجام داد، فرایند مصاحبه ضبط و یادداشت برداری شد و سپس بازنویسی شد، تمامی مشارکت کنندگان از قبل و به وسیله پست الکترونیک یا مراجعه حضوری در جریان هدف و سوالات مصاحبه قرار گرفته و پس از پیگیری تلفنی و اعلام موافقت افراد و تعیین زمان و مکان ملاقات، مصاحبه برگزار شد. به منظور گردآوری داده‌های پژوهش از ابزار مصاحبه نیمه ساختاریافته استفاده شد. در جلسه مصاحبه سوالات زیر مطرح شد:

- ۱) تعریف شما از دانشگاه آینده با رویکرد کارآفرینی و دانش افزایی چیست؟
- ۲) مولفه ها و ابعاد دانشگاه آینده با رویکرد کارآفرینی و دانش افزایی کدام ها هستند؟
- ۳) چه عواملی می توانند بر دانشگاه آینده با رویکرد کارآفرینی و دانش افزایی اثر گذار باشند که ما شاهد نهادینه سازی و رشد شاخص های دانشگاه آینده باشیم؟
- ۴) چه شرایط زمینه ای به عنوان بستر ساز می توانند بر دانشگاه آینده با رویکرد کارآفرینی و دانش افزایی اثر گذار هستند؟
- ۵) چه عواملی می تواند اثرات مثبت و منفی و به نوعی مداخله گر بر دانشگاه آینده با رویکرد کارآفرینی و دانش افزایی باشند؟

شماره ۱، قابلیت طبقه بندی دارد. که بر اساس نظرات مصاحبه شونده‌گان، بنیادی ترین اندیشه زیر ساز مشارکت، پذیرش اصل برابری افراد است. افراد هرگاه در پیوند با یکدیگر از اهمیت و وزن برابر برخوردار شوند مشارکت میان آنان می تواند به "برخاستن و خیز برداشتن" یاری دهد و سود و بهره مندی های بسیار برای همه فراهم آورد. اندیشه دیگر آن است که مشارکت یک فراگرد است نه یک پیامد ساکن و ایستا. آشکار است که مفهوم فراگردی بودن مشارکت را می توان به صورت "فراگرد نیرومندسازی" نیز عنوان کرد. بر طبق نظر مصاحبه شونده‌گان، دانشگاه ها سازمان های پیچیده ای هستند. بدون شک تغییر و تحولات و فشار های داخلی و خارجی محیط بر کل مدیریت دانشگاه تأثیر می گذارند. از جمله وظایف رهبری و مدیریت، پاسخگویی مناسب به این فشارها و در صورت نیاز، بازنگری در نظام آموزشی است. تا زمانی که نظام آموزشی عالی نتواند خود را با نیاز های جامعه تطبیق دهد و با شناختی عمیق از محیط و برقراری ارتباط مناسب به تغییر ارزش ها و دستاورد ها نپردازد، قادر به پاسخگویی شایسته به تقاضا ها نخواهد بود، و دانش افزایی در آن محقق نمی شود و نمی تواند به در ساخت دانشگاه آینده موفق باشد.

جدول ۱: مقوله ها و مفاهیم احصاء شده به مثابه پدیده محوری

مقوله اصلی	مولفه ها	مفاهیم
پدیده محوری (ترسیم سیما دانش در دانشگاه آینده)	برنامه ریزی مشارکتی	تسهیل گری و تعامل با ذی نفعان کلیدی ارتقای کیفیت پژوهش و آموزش توسعه شایستگی های بادهی - یادگیری توسعه توانمندی های نخبگان
	رهبری آینده نگر	کاهش سلسله مراتب و تمرکز زدایی استقلال داوطلبانه ثبات مدیریتی آگاهی و شناخت کامل از آینده اشراف بر هدف ها و ارزش های مبتنی بر دانش

انتخابی است، در نهایت مدل پارادایمی (مدل کیفی) پژوهش بیان شده است.

کد گذاری باز: کد گذاری باز اولین مرحله در تجزیه و تحلیل داده ها و کد گذاری است. در این مرحله داده های حاصل از مصاحبه های صورت گرفته به دقت بررسی شد، واحد اصلی تحلیل برای کد گذاری باز مفاهیم بودند، رونوشت مصاحبه ها برای یافتن مقوله های اصلی، مقوله ها، خرده مقوله ها به طور منظم بررسی شدند. در نتیجه کد گذاری و حذف داده های تکراری و تلخیص نهایی داده ها، ۱۲۱ مقوله شناسایی و استخراج شد که با پالایش بر اساس نظرات صاحب نظران مبتنی بر هم پوشانی و مشابهت به ۹۹ شاخص مورد تأیید قرار گرفت.

کد گذاری محوری: در این مرحله ابعاد پارادایم کد گذاری شکل گرفت و شامل شش دسته مقوله محوری، شرایط علی، شرایط زمینه ای، شرایط مداخله گر، راهبردها و پیامدها بود، کد گذاری محوری بر تمرکز و تعیین مقوله به عنوان مقوله هسته ای یا مرکزی قرار داشته و سپس سایر مقولات به عنوان مقولات فرعی به آنها ارتباط داده می شوند. در پژوهش حاضر پس از تعریف مقوله محوری، با کد گذاری مجدد داده ها انواع شرایط تأثیر گذار بر مقوله محوری شامل شرایط علی، زمینه ای، مداخله کننده ها، راهبردها و پیامدها تعریف شدند، از بین مقوله های استخراج شده، مقوله «ترسیم سیما آینده دانش در دانشگاه آینده» به منزله مقوله مرکزی در نظر گرفته شد و در مرکز مدل قرار گرفت.

سوال اول: پدیده محوری دانشگاه آینده با رویکرد دانش افزایی کدام است؟

مولفه محوری: ترسیم سیما دانش در دانشگاه آینده

نظرات مشارکت کنندگان پژوهش نشان داد که مولفه های تشکیل دهنده دانشگاه آینده با رویکرد کارآفرینی و دانش افزایی در چهار بعد «برنامه ریزی مشارکتی»، «رهبری آینده نگر»، «مسئله محوری» و «توسعه دانشگاهی» مطابق جدول

ایده آل نیروی منابع انسانی و مدیریت سرمایه فکری در دانشگاه آینده موثر باشد، و با بهره گیری از مدیریت مبتنی بر وب می توان زمینه توسعه شبکه فناوری اطلاعات و ارتباطات که از پیش نیازهای اساسی دانشگاه آینده با رویکرد دانش افزایی و کارآفرینی هست را فراهم آورد.

جدول ۲: مقوله ها و مفاهیم احصاء شده به مثابه شرایط علی

کدهای کدهای باز	کدهای محوری	کدهای گزینشی
ایجاد فرصت های رشد برای اعضای دانشگاهی توسعه نوآوری و خلاقیت در سطوح مختلف دانشگاه توسعه شبکه های اجتماعی و ارتباطی ترسیم شرایط ایده آل نیروی منابع انسانی دانش گرا	شرایط ساختاری	
باور مدیران به آینده نگری تعهد عملکردی مدیران در جذب، نگهداشت و ارتقای منابع انسانی دانش محور شایسته سالاری در سازمان و عدم تبعیض بین اعضای سازمان پذیرش تضاد بین گروه های سازمانی ارزیابی مستمر به منظور ارتقای بهره وری نیروی انسانی دانشگرا	شرایط فرهنگی	شرایط علی
به کارگیری مدیران با مهارت و تخصص بالا در پست های مدیریتی ارزیابی و پایش کارایی و اثربخشی نیروی انسانی بهره گیری از نظام انتقادات و پیشنهادات مدیریت فناوری اطلاعات و ارتباطات به روز توزیع هماهنگ نخبگان در سطوح مدیریتی در پست های دانشگاهی سرعت بخشیدن به توسعه استعدادهای سازمانی	فرایندهای سازمانی	

مفاهیم	مولفه ها	مقوله اصلی
هدمند سازی پژوهش ها ماموریت گرایی برنامه محوری تولید فکر جدید بر اساس اندیشه خبرگان دانشگاهی	مساله گشایی	
توجه به ظرفیت های علمی نخبگان دانشگاهی ارتقای رشد کیفی آموزش عالی انعطاف پذیری در ساز و کارهای پژوهش و آموزش در دانشگاه پیشرفت و ترفیع کارکنان دانشی و نوآور	توسعه دانشگاهی	

سوال دوم: شرایط علی دانشگاه آینده با رویکرد دانش افزایی کدام است؟

بر مبنای نظرات مشارکت کنندگان، شرایط علی تأثیر گذار بر پدیده محوری دانشگاه آینده با رویکرد کارآفرینی و دانش افزایی شامل مقوله های «شرایط ساختاری»، «شرایط فرهنگی» و «فرایندهای دانشگاهی»، «ویژگی های خبرگان دانشگاهی» مطابق با جدول شماره ۲ می باشد. بر اساس جمع بندی نظر مصاحبه شونده گان شرایط ساختاری دانشگاه که بر آینده با رویکرد دانش افزایی موثر می باشد با ایجاد فرصت های رشد در پستهای مدیریتی و توسعه نوآوری و خلاقیت در سطوح دانشگاه مشخص می شود، در این بین تخصص گرایی و برگزاری کارگاه های آموزشی به منظور توسعه آموزش های سازمانی می تواند انعطاف پذیری در سلسله مراتب سازمانی را به همراه داشته باشد، توسعه شبکه های اجتماعی و ارتباطی نیز از جمله عوامل موثر بر دانشگاه آینده با رویکرد دانش افزایی و کارآفرینی می باشد که می تواند زمینه اشتراک دانش و تجارب را فراهم آورد، ارتباط رشته تحصیلی با پست های مدیریتی و به رسمیت شناختن مدیریت استعداد زمینه ارتقای نهادینه سازی نظام جامع ارتقای سازمانی را فراهم می آورد. باید عنوان کرد شناسایی وضعیت کنونی اعضای سازمان نسبت به توانمندی و دانش سازمانی می تواند در ترسیم شرایط

کدهای گزینشی	کدهای محوری	کدهای باز
	و افزایش نقش اقتصادی دانشگاه	کارآفرینی آموزشی بهره‌وری از ایده‌های کارآفرینانه دانش‌آموختگان دانش بنیان بودن آموزش عالی تجاری سازی نتایج پژوهش‌ها
	مشارکت دانشجویان	وضعیت اشتغال در کشور موسسات آموزش عالی غیر انتفاعی گرایش به مدرک‌گرایی در آموزش عالی افزایش متقاضیان زن در ورود به آموزش عالی انگیزه‌های ورود به آموزش عالی تحلیل هزینه - فایده برای ورود به دانشگاه یا ادامه در مقاطع تحصیلی بالاتر
	تعامل آزاد نهادهای علمی در عرصه بین‌المللی	جهانی شدن روابط بین‌المللی برگزاری سیمارها و همایش‌های بین‌المللی
	زیرساخت لازم جهت توسعه دانشگاه آینده	تمرکز یا تمرکز زدایی فضایی تخصص‌یابی منطقه‌ای مدیریت توپوگرافی تقسیم کار فضایی آمایش سرزمین شبکه‌ای شدن

سوال چهارم: شرایط مداخله‌گر دانشگاه آینده با رویکرد دانش‌افزایی کدام است؟

بر مبنای نظرات مشارکت‌کنندگان، شرایط زمینه‌ای تأثیرگذار بر دانشگاه آینده با رویکرد کارآفرینی و دانش‌افزایی شامل مقوله‌های «مدیریت حرفه‌ای و شایسته‌گرایی»، «قوانین و مقررات آموزش عالی»، «اعتبارات و منابع مالی دولتی» مطابق جدول شماره ۴ می‌باشد. مشارکت‌کنندگان بر این باور بودند اصلاح نظام مدیریت دانشگاه از جمله خواسته‌های مورد انتظار در دانشگاه‌های کشور است. انتخاب افراد شایسته

کدهای گزینشی	کدهای محوری	کدهای باز
	ویژگی‌های خبرگان دانشگاهی	وجود اهداف متعالی فردی و گروهی برای توسعه دانش وجود انگیزه موفقیت‌طلبی در پژوهش‌ها و آموزش‌های دانشگاهی احساس توانمندی در اعضای دانش‌محور در دانشگاه اراده و عزم جدی استقلال‌طلبی در خبرگان دانشگاهی

سوال سوم: شرایط زمینه‌ای دانشگاه آینده با رویکرد دانش‌افزایی کدام است؟

بر مبنای نظرات مشارکت‌کنندگان، شرایط زمینه‌ای تأثیرگذار بر دانشگاه آینده با رویکرد کارآفرینی و دانش‌افزایی شامل مقوله‌های «کارآفرینی دانشگاهی و افزایش نقش اقتصادی دانشگاه»، «مشارکت دانشجویان» و «تعامل آزاد نهادهای علمی در عرصه بین‌المللی»، «زیرساخت لازم جهت توسعه دانشگاه آینده» مطابق جدول شماره ۳ می‌باشد. بر اساس نظر مصاحبه‌شونده‌گان، تغییر ماهیت دانشگاه از دانشگاه سنتی به دانشگاه کارآفرین به عنوان یک روند مهم مستلزم فهم چگونگی تغییر کارکردهای دانشگاه است. چرا که کارکرد دانشگاه‌ها به موازات تغییرات اجتماعی-اقتصادی و در پاسخ به نیازهای اجتماعی و اقتصادی جدید متحول شده است. نظام آموزش عالی باید با رویکرد نظریات رشد مبتنی بر توسعه انسانی نگرست. چیزی که مهم است بهره‌وری از ایده‌های کارآفرینانه دانش‌آموختگان است. اینجاست که اندازه دولت در بخش آموزش عالی باید کوچکتر شود و در مقابل باید تسهیلگر تعامل مثبت بین دانشگاه و صنعت باشد.

جدول ۳: مقوله‌ها و مفاهیم احصاء شده به مثابه شرایط زمینه‌یابی

کدهای گزینشی	کدهای محوری	کدهای باز
شرایط زمینه‌یابی	کارآفرینی دانشگاهی	سهم اقتصادی آموزش عالی وضعیت بودجه تخصیصی به دانشگاه

سوال پنجم: راهبردهای دانشگاه آینده با رویکرد دانش افزایی کدام است؟

بر مبنای نظرات مشارکت کنندگان راهبردهای دانشگاه آینده با رویکرد کارآفرینی و دانش افزایی شامل مقوله های «اصلاح ساختار مدیریت نظام آموزش عالی»، «نهادینه سازی آینده پژوهی» مطابق جدول شماره ۵ می باشد. بر این اساس، یکی از راهبردهای کلیدی توسعه دانشگاه آینده با رویکرد دانش افزایی و کارآفرینی اصلاح ساختار مدیریت نظام آموزش عالی است، بر این اساس تعیین الزامات مدیریتی، توسعه مدیریت آینده نگر در نظام آموزش عالی به همراه توسعه مدیریت کارآمد و اثربخش می تواند راهبردی اثربخش باشد، بر اساس نظر مشارکت کنندگان که بیان داشتند: "دانشگاه ها ساختار همسو با آینده ندارد، انعطاف پذیری و پاسخگویی سریع به تغییرات محیطی الزام اجتناب ناپذیری می باشد، در عصر تکنولوژی و فناوری که هر روز شاهد یک نوآوری در حوزه آموزش و فناوری آموزش هستیم، دانشگاه متاثر می باشد، چگونه ممکن است با ساختار فیزیکی که الان در آن در حال زندگی کردن در دانشگاه هستیم مواجهه منطقی با این تغییرات داشته باشیم"

جدول ۵: مقوله ها و مفاهیم احصاء شده به مثابه راهبردها

کدهای باز	کدهای محوری	کدهای گزینشی
توسعه مدیریت آینده نگر در آموزش عالی توسعه مدیریت کارآمد و اثربخش برنامه ریزی منطبق با نیاز جامعه استفاده از مدیران با روحیه نوآوری بهره گیری از مدیران با سابقه سیاست گذاری اجرایی جذب نیروی انسانی نوآور کاهش بروکراسی اداری تاسیس دفاتر انتقال فناوری و ایجاد مراکز شتاب دهنده و تسهیل دهنده	اصلاح ساختار مدیریت نظام آموزش عالی	راهبردها
توسعه فرهنگ آینده پژوهی شبکه سازی درونی و بیرونی	نهادینه سازی	

و حرفه ای و توجه به اصل شایسته سالار در توزیع قدرت و تقسیم مسئولیت ها بین نخبگان جامعه دانشگاه افزون بر آنکه در ثبات و رشد و پیشرفت دانش موثر است از رموز شکل گیری دانشگاه آینده با رویکرد دانش افزایی به حساب می آید؛ چرا که رشد تکنولوژی، خلق مزیت رقابتی و توسعه یافتگی در دانشگاه در بستری به نام تدوین استراتژی شایسته سالاری بروز می کند. مصاحبه شونده گان اذعان داشتند، مقدمه سیاست گذاری دانشگاه آینده با رویکرد دانش افزایی و کارآفرینی، تبیین مأموریت دانشگاه به شیوه ای روشن، بدون ابهام و قابل درک است. مصاحبه شونده گان در این باره قانون و مقررات را به عنوان یکی از مهمترین استرژئی های دانشگاه آینده با رویکرد دانش افزایی تلقی نمود

جدول ۴: مقوله ها و مفاهیم احصاء شده به مثابه شرایط مداخله گر

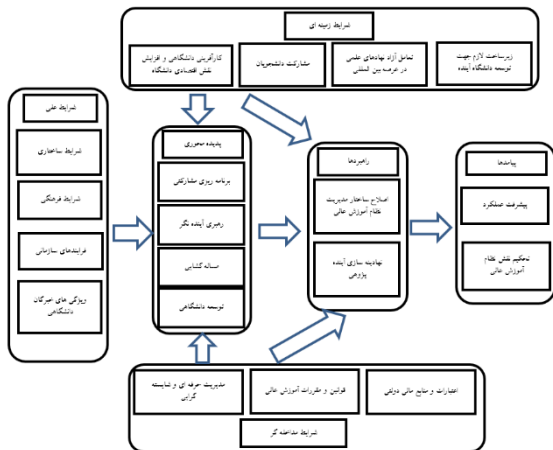
کدهای گزینشی	کدهای محوری	کدهای باز
	مدیریت حرفه ای و شایسته گرایی	شایسته گرایی و حرفه ای گرایی تفویض اختیار استقلال عمل آکادمیک کاهش میزان تصدی گری دولت در آموزش عالی عدم سیاست زدگی دانشگاه ها
شرایط مداخله گر	قوانین و مقررات آموزش عالی	وضعیت اشتغال در کشور موسسات آموزش عالی غیر انتفاعی گرایش به مدرک گرایی در آموزش عالی افزایش متقاضیان زن در ورود به آموزش عالی انگیزه های ورود به آموزش عالی تحلیل هزینه - فایده برای ورود به دانشگاه یا ادامه در مقاطع تحصیلی بالاتر
اعتبارات و منابع مالی دولتی		بودجه ریزی و درآمد زایی دانشگاه ها سیاست های حمایتی دولت استقلال مالی

جدول ۶: مقوله ها و مفاهیم احصاء شده به مثابه پیامدها

کدهای باز	کدهای محوری	کدهای گزینشی
یادگیری مهارت‌های مورد نیاز آینده افزایش روحیه و افزایش اعتماد به نفس احساس خود کارآمدی تولید دانش	پیشرفت عملکرد	
افزایش درآمدهای دانشگاه برقراری تعامل با بخش های مختلف جامعه پاسخگویی به نیازهای جامعه انتقال تکنولوژی گسترش استقلال دانشگاه تضمین کیفیت اعتماد عمومی به نظام آموزش عالی توسعه و تعالی نظام آموزش عالی ارتقای کیفیت مؤلفه های آموزش عالی	تحکیم نقش نظام آموزش عالی	پیامدها

کدگذاری انتخابی و ارایه مدل پارادایمی

کدگذاری انتخابی مرحله سوم و اصلی نظریه پردازی داده بنیاد است که بر اساس نتایج کدگذاری باز و محوری به ارائه مدل پارادایمی می پردازد. در کدگذاری انتخابی مقوله های احصاء شده در مراحل قبلی به یکدیگر ربط داده شده و روابط بین آنها بررسی می شود، این امر همان فرایند کشف نظریه و ظهور نظریه است؛ یعنی یافتن سازه ها، مرتبط ساختن آن ها و بررسی ماهیت این رابطه، نمودار زیر این روابط را در قالب مدل پارادایمی نشان می دهد.

تشویق نوآوری و توسعه اصل بهبود مستمر ارتقای کیفی فعالیت های سازمانی اعطای نشان افتخار به فعالیت های مدیران و اساتید آینده نگر ترویج فرهنگ ریسک کردن	آینده پژوهی	
---	----------------	--

سوال ششم: پیامدهای دانشگاه آینده با رویکرد دانش افزایی کدام است؟

بر مبنای نظرات مشارکت کنندگان و مطابق جدول شماره ۶ «پیشرفت عملکرد»، «تحکم نقش نظام آموزش عالی» به منزله پیامدهای الگوی دانشگاه آینده با رویکرد کارآفرینی و دانش افزایی عمل می کنند. اولین پیامد الگوی دانشگاه آینده با رویکرد دانش افزایی و کارآفرینی در سطح داخلی همان در بهبود عملکرد تبلور پیدا می کند، چرا که به واسطه آن اعضای دانشگاهی، در تلاش برای هماهنگی فعالیت های خود با برنامه های مبتنی بر آینده دانشگاه بر خواهند آمد، همچنین اعضای دانشگاهی با یادگیری مهارت های مورد نیاز آینده دانشگاه با روحیه و اعتماد به نفس بالا نسبت به آینده امیدوار می شوند، و با توجه به اینکه به حس خود کارآمدی دست پیدا می کنند با رضایت بیشتر درگیر فرایندهای دانش افزایی می شوند.

در دومین سطح بهره مندی از مزایای الگوی دانشگاه آینده با رویکرد دانش افزایی، در تعامل با محیط بیرونی متبلور می شود، این مهم منجر به پویایی فعالیت های نظام های دانشگاهی، تضمین کیفیت و استقلال نظام آموزش عالی ختم می شود، برقراری تعامل بین دانشگاه و بخش های مختلف جامعه به تبع ایجاد دانش مورد نیاز برای ساخت آینده زمینه های را ایجاد می کند که پاسخگویی نیازهای جامعه در تمامی زمان ها باشند که به واسطه آن اعتماد عمومی به دانشگاه افزایش پیدا خواهد کرد، همچنین پیامدهایی همچون انتقال تکنولوژی، بالندگی سازمانی، توسعه رقابت سالم بین دانشگاه های مختلف، ارتقای کیفیت مؤلفه های آموزش عالی و در نهایت استفاده حداکثری از محدودیت و منابع می شود.

امروزه مؤسسه‌های آموزش عالی به عنوان نهادهای تولید و انتشار دانش، فقط سازمانی برای آموزش و تحقیق تلقی نمی‌شوند و انتظار می‌رود نقش فعال‌تری در توسعه اقتصاد ملی و ناحیه‌ای داشته باشند. بر اساس آموزه‌های نگرش سیستمی، نمی‌توان سازمانی را بدون تعامل با محیط بیرونی‌اش مورد بررسی قرار داد. در واقع، سازمان‌ها، پیوندی ناگسستنی با محیط بیرونی خود دارند. به طوری که تغییرات و تحولات بیرونی سازمان‌ها، به شدت بر کارکردها، عملکرد و ساختار درونی آن سازمان تاثیر خواهد گذاشت. دانشگاه‌ها نیز در چنین فضایی قرار گرفته و محیط بیرونی آن، خواست‌ها و تقاضاهای محیط بیرونی و تکنولوژی‌های موجود در آن به شدت در حال تغییر هستند. یکی از راه‌حل‌هایی که برای پاسخ به تغییرات و انطباق با شرایط و چالش‌های جدید پیش روی دانشگاه‌ها، ترسیم دانشگاه آینده با رویکرد کارآفرینی و دانش افزایی است. دانشگاه آینده با توجه به برخورداری از توانایی بالا برای کشف و شناسایی فرصت‌ها، شرایطی با تکیه بر دانش افزایی را فراهم کرده‌اند تا با ایجاد شرکت‌های مختلف، زمینه را برای کشف و تشخیص این فرصت‌ها مهیا کنند. شرکت‌های دانش‌بنیان مستقر در این مراکز با تکیه بر خودباوری و خودکارآمدی افراد سازمان، در کشف فرصت‌ها پیشرو هستند. این نوع مراکز به منظور تجاری کردن دانش فنی، فناوری و مالکیت معنوی ایجاد شده و از طریق فعالیت‌های پژوهشی دانشگاه‌ها به وجود آمده‌اند. بنابراین در این راستا پیشنهاد می‌گردد: به دلیل اهمیت موضوعی دانش افزایی در ساختار برنامه‌ریزی نظام آموزش عالی پیشنهاد می‌شود که مرکز ثابت آینده‌نگری و آینده پژوهی در وزارت علوم ایجاد شود تا بتواند به پژوهش‌های این حوزه بپردازد. یک واحد سازمانی در دانشگاه‌های هر شهر به منظور بررسی و حمایت از ایده‌های کارآفرینانه و آینده‌نگران مدیران تعریف و دایر گردد، در صورت وجود چنین واحدی، زمینه شناخت فعالیت‌های نوآورانه برای اعضای و مدیران فراهم می‌گردد.

شکل ۱: مدل پارادایمی دانشگاه آینده با رویکرد کارآفرینی و دانش

افزایی

بحث و نتیجه گیری

تجزیه و تحلیل سوال اول تا ششم پژوهش نشان داد که بر اساس نظرات مشارکت کنندگان پژوهش مولفه‌های پدیده محوری تشکیل دهنده دانشگاه آینده با رویکرد کارآفرینی و دانش افزایی در چهار بعد «برنامه ریزی مشارکتی»، «رهبری آینده نگر»، «مسئله محوری» و «توسعه دانشگاهی»، قابلیت طبقه بندی دارد و شرایط علی تأثیر گذار بر دانشگاه آینده با رویکرد کارآفرینی و دانش افزایی شامل مقوله‌های «شرایط ساختاری»، «شرایط فرهنگی» و «فرایندهای دانشگاهی»، «ویژگی‌های خبرگان دانشگاهی»، شرایط زمینه‌ای تأثیر گذار بر دانشگاه آینده با رویکرد کارآفرینی و دانش افزایی شامل مقوله‌های «کارآفرینی دانشگاهی و افزایش نقش اقتصادی دانشگاه»، «مشارکت دانشجویان» و «تعامل آزاد نهادهای علمی در عرصه بین المللی»، «زیرساخت لازم جهت توسعه دانشگاه آینده»، شرایط مداخله گر تأثیر گذار بر دانشگاه آینده با رویکرد کارآفرینی و دانش افزایی شامل مقوله‌های «مدیریت حرفه ای و شایسته گرایی»، «قوانین و مقررات آموزش عالی»، «اعتبارات و منابع مالی دولتی»، راهبردهای دانشگاه آینده با رویکرد کارآفرینی و دانش افزایی شامل مقوله‌های «اصلاح ساختار مدیریت نظام آموزش عالی»، «نهادینه سازی آینده پژوهی» و «پیشرفت عملکرد»، «تحکم نقش نظام آموزش عالی» بعنوان پیامدهای دانشگاه آینده با رویکرد کارآفرینی و دانش افزایی می‌باشد. نتایج این پژوهش با پژوهش‌های هاگ و اسچولین (۲۰۱۸)، کاترینا و جانان (۲۰۱۹) و علی (۲۰۱۹)، همکاران (۲۰۱۹)، بهشتی راد (۱۳۹۶) و اسلام (۲۰۲۰) و همکارانش (۲۰۲۰) همسو می‌باشد. توجه به دانشگاه آینده یکی از مسائل مهمی است که مورد توجه صاحب نظران حوزه مدیریت آموزش عالی قرار گرفته است.

3. Ali

4. Islam

1. Hagg & Scholin

2. Kateřina & Jana

و تحول گرا در پست های مدیریتی استفاده شود، این مهم از طریق سوايق کاری و دستاوردهای شغلی مدیران در گذشته قابل بررسی می باشد همچنین از افراد با سابقه سیاست گذاری در پست های مشاوره ای برای مدیران بهره گرفته شود.

افزایش ارتباط صنعت و دانشگاه با کاربردی کردن تحقیقات دانشگاهی و حمایت صنایع از این تحقیقات افزایش یابد در این راستا می توان با برگزاری جلساتی با صاحبان صنایع به شناسایی مسائل و مشکلات آنها پرداخت و بر اساس آن به ارائه طرح های پژوهشی را مدون کرد. همچنین شرایطی فراهم شود تا حد امکان موضوعات رساله های دانشجویان تحصیلات تکمیلی بر اساس نیازهای صنایع مختلف و مسائل جامعه تدوین و کار شود. در راستای شرایط زمینه ای به مدیران و برنامه ریزان نظام آموزش عالی پیشنهاد می گردد، ارزش های جدید با رویکرد آینده نگری به محیط های آموزشی از طریق کتابچه ها، تابلوهای تبلیغاتی، پوسترها، بنرها و در معرض دید عموم مدیران و اعضای دانشگاه قرار گیرد. ارتباط مستمر و پویا با سایر واحدهای دانشگاهی همچون دانشگاه دولتی، پیام نور به منظور تبادل نظر و دستاوردهای پژوهشی دانشگاهیان در موضوعات آینده پژوهی در نظام های آموزشی ایجاد شود. توسعه مراکز تحقیقاتی زایشی که به صورت تخصصی در حوزه دانش افزایشی فعالیت کنند در دستور کار مدیران قرار گیرد. به صورت مستمر و دوره ای، پانل های تخصصی در راستای آینده نگری با رویکرد کارآفرینی و دانش افزایشی به منظور تبادل نظر و ارائه ایده ها طراحی و اجرا شود. در گروه های آموزشی فرصت تبادل نظر و تعامل اعضای هیأت علمی برای ارائه ایده های خلاقانه و ابتکاری در یک محیط دوستانه فراهم شود. افزایش تحرک دانشجویان و اعضای هیأت علمی با ایجاد انگیزه های مختلف همچون حمایت مالی و تضمین آینده شغلی صورت گیرد. با طراحی و ایجاد یک پایگاه اطلاعاتی برای فعالان حوزه آینده پژوهی زمینه اطلاع رسانی از ایده های آینده نگرانه دانشگاه فراهم شود. ارتباط مستمر با دانشگاه های بین المللی و معتبر به منظور تبادل تجارب و بهره مندی از الگوهای نوین رهبری بویژه رهبری آینده نگر برقرار شود و همچنین شبکه های اجتماعی مجازی به منظور ارتباط و تبادل نظر بین اعضای دانشگاه و اساتید توسعه یابد. از مدیران با روحیه آینده نگری

منابع

دلانتی، جرارد (۱۳۹۶)، دانشگاه در جامعه دانایی: دانش در چالش. علی بختیاری زاده، پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی: معاونت وزارت علوم، تحقیقات و فناوری. چاپ اول.

خورشیدی حسینی، کتابون (۱۳۹۹)، تصویر پردازی از دانشگاه آینده و معرفی الگوی برتر برای آموزش عالی، پایان نامه دکتری مدیریت منابع انسانی، دانشگاه تهران.

سواسری، علی، نیاز آذری، کیومرث، احمدی، مسعود (۱۴۰۳)، شناسایی شایستگی‌های مدیران تراز انقلاب در حکمرانی اسلامی با تاکید بر کارآفرینی از منظر سخنان حضرت امام خمینی «ره»، فصلنامه دانش کارآفرینی، ۲(۴): ۵۴-۴۰.

شریعت کیانی، سیدنورالدین (۱۳۹۷)، ارائه مدلی برای دانش افزایی سازمانی در سازمان‌های آموزشی، فصلنامه نوآوری مدیریت آموزشی، ۱۴(۱): ۸۱-۹۹.

شفاهی، سعید، چناریف علیرضا و افکانه، صغری (۱۴۰۲)، بررسی تاثیر شاخص‌های توسعه آینده پژوهی مدیریت دانش در دانشگاه‌های آزاد اسلامی استان تهران، نشریه جامعه شناسی آموزش و پرورش، ۹(۲): ۷۱-۸۷.

فراستخواه، مقصود (۱۳۹۴). آینده بین‌المللی شدن آموزش عالی در جهان و نحوه مواجهه خلاق دانشگاه‌های ایران با آن، میز آینده پژوهی آموزش عالی ایران، مؤسسه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی، ۳۰-۱.

قریبان، میثم (۱۳۹۳). بررسی رابطه بین یادگیری سازمانی و کارآفرینی کارکنان شهرداری دامغان، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد شاهرود.

استراوس، آ و کوربین، ج. (۱۳۹۳). اصول روش تحقیق کیفی (نظریه‌مبنایی؛ رویه‌ها و شیوه‌ها)، (مترجم: رحمت الله رحمت پور)، تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.

بیک زاده، سمیه، یوسفی سعیدآبادی، رضا و صفاریان همدانی، سعید (۱۳۹۹)، نقش مرجعیت علمی و آینده‌نگری در توسعه دانشگاه‌های نسل چهارم به منظور ارایه مدل (مطالعه موردی: دانشگاه‌های علوم پزشکی مازندران، طب و تزکیه، ۲۹(۲): ۷۶-۸۷.

بهشتی راد، رقیه (۱۳۹۶)، شناسایی عوامل شکل دهنده بر آینده نظام تضمین کیفیت آموزش عالی ایران به منظور ارائه سناریوی مطلوب، پایان نامه دکتری مدیریت آموزشی، دانشگاه بوعلی سینا همدان.

پروین، احسان، غیائی ندوشن، سعید و محمدی، شراره (۱۳۹۳). ارائه مدل مفهومی رابطه بین کیفیت برونداد آموزش عالی و توسعه پایدار بر اساس رویکرد سیستمی، فصلنامه پژوهش‌های رهبری و مدیریت آموزشی، ۱(۱): ۹۸-۱۱۷.

توسلی نوقابی، جواد، رشادت‌جو، حمیده و حسینی، محمدعلی (۱۴۰۱)، طراحی مدل ارزیابی کارآفرینی دانشگاهی، رویکردی تلفیقی، فصلنامه دانش کارآفرینی، ۳(۹): ۱۲-۱.

توسلی نوقابی، جواد، رشادت‌جو، حمیده و حسینی، محمدعلی (۱۴۰۱)، طراحی مدل ارزیابی کارآفرینی دانشگاهی، رویکردی نوین برای مقایسه‌پذیری دانشگاه‌های آینده مورد: دانشگاه آزاد اسلامی واحد مشهد، آینده پژوهی مدیریت، ۳۳: ۵۲-۷۴.

Pre Conference Workshop, European Distance and e-Learning Network (EDEN) Conference, Barcelona.

Canals, L., Burkle, M., & Norgård, R.T.(2020).Universities of the future: several perspectives on the future of Higher Education, International Journal of Educational Technology in Higher Education, 48:148-159.

Clarke, J., & Holt, R.(2017). Imagery of adventure: Understanding entrepreneurial identity through metaphor and drawing, Journal of Business Venturing, 32(5): 479-497.

De Jong, L., Wilderjans,T., Meirink, J., Schenke, W., Sligte, H., Admiraal, W. (2021). Teachers' perceptions of their schools changing toward professional learning communities, Journal of Professional Capital and Community, 6(4): 336-353.

Kuratko, D. F. & Hodgetts, R.M., (2014). Entrepreneurship, 7th edition, published by Thompson, U.S.A.

Islam, N., Afrin, S., Alif, S. K., Hassan, R., Islam, M. M., Kayani, R. E., & Khan, M. M. (2020). Factors Preventing Entrepreneurship: The Case of University Graduates in Bangladesh. World, 11(1): 1-9.

Gaudioso, J.A.(2017). Perceptions of School Principals on Participation in Professional Learning Communities as Job-Embedded Learning. Dissertation, Drexel University.

Grigorescu, A., Ion, A.-E., Lincaru, C., & Pirciog, S. (2021). Synergy Analysis of Knowledge Transfer for the Energy Sector within the Framework of Sustainable Development of the European Countries. Energies, 15(1), 276.

Hornig, J.S., Liu, C.H., & Huang, Y.C.(2020). The roles of university education in promoting students' passion for learning, knowledge management and entrepreneurialism, Journal of Hospitality and Tourism Management, 44: 162-170.

. مرادمند، علی، ناخدا، مریم، علیرضا، نوروزی، نقیشه، نادر(۱۳۹۸)، شناسایی عوامل تاثیرگذار بر آینده سیاست های پژوهشی دانشگاه ها: مطالعه موردی هفت دانشگاه جامع کشور، فصلنامه سیاست علم و فناوری، ۱۲(۴): ۳۱-۴۶.

نقدی، معصومه، شاه طالبی، بدری و نادى، محمدعلی(۱۳۹۹)، شناسایی مؤلفه های آموزش و توسعه سرمایه انسانی در گذر از دانشگاه سنتی به دانشگاه آینده به روش آمیخته، فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی، ۲۶(۱): ۵۱-۷۵.

Azizan, N. A. A. (2018). Educational entrepreneurship: The relationship between organizational structure and innovation. Entrepreneurship and Innovation Management Journal,42(1):19-23.

Anning-Dorson, T. (2018). Customer involvement capability and service firm performance: The mediating role of innovation. Journal of Business Research, 86,269–280.

Ashilova, M.(2023). The future of the university: four models of development, Journal of Educational Sciences, 76(3): 1-11.

Boateng, H., & Agyemang, F. G. (2015). The effects of knowledge sharing and knowledge application on service recovery performance. Business Information Review, 32(2), 119–126.

Boldureanu, G., Ionescu, A. M., Bercu, A. M., Bedrule-Grigoruță, M. V., & Boldureanu, D. (2020). Entrepreneurship Education through Successful Entrepreneurial Models in Higher Education Institutions. Sustainability, 12(3), 1267.

Brown, M. (2015), June 9th. Opportunities and threats of the MOOC movement for Higher Education: A European perspective.Presentation at How Europe Seizes the Opportunities Offered by MOOCs, HOME

Tavakoli, M., & Fayolle, A.(2017). Entrepreneurship, Reference Module in Neuroscience and Biobehavioral Psychology, 1-6.

Van Damme, D (2020). Trends and Models in International Quality Assurance in Higher Education in Relation to Trade in Education. Higher Education Management and Policy, 4(3): 13-93.

Velásquez, R.M., & Lara, J.M.(2021). Knowledge management in two universities before and during the COVID-19 effect in Peru, Technology in Society, 64: 101-123.

Wiles, A. B., Powers, C. N., & Kaminsky, D. B. (2019). Synergy of knowledge and empathy in interventional cytopathology. Cancer Cytopathology, 127(5), 281-284.

Xie, X., Zou, H., & Qi, G. (2018). Knowledge absorptive capacity and innovation performance in high-tech companies: A multi-mediating analysis. Journal of Business Research, 88, 289-297.

Zhang, W., Jiang, Y., Zhou, W., & Pan, W. (2023). Antecedents of knowledge-seeking intentions and efforts within new product development teams: empirical evidence from knowledge-based Chinese companies. Journal of Knowledge Management, 27(2), 356-382.

Hu, Y.F., Hou, J.L., & Chien, C.F.(2019). A UNISON framework for knowledge management of university-industry collaboration and an illustration, Computers & Industrial Engineering, 129: 31-43.

Lee, M., Kim, J. W., Mo, Y., & Walker, A.D. (2022).A review of professional learning community (PLC) instruments, Journal of Educational Administration, 60(3): 262-287.

Mei, H., Lee, C. H., & Xiang, Y. (2020). Entrepreneurship Education and Students' Entrepreneurial Intention in Higher Education. Education Sciences, 10(9): 257.

Mitchell ,D. E. and Nielsen, S.Y . (2012). Internationalization and Globalization in Higher Education, Additional information is available at the end of the chapter <http://dx.doi.org/10.5772/48702>.

Piggot-Irvine, E.(2004). Growth, development and a way out of principalship's isolation. Management in Education, 18(1): 24-29.

Rieckmann, M.(2012). Future-oriented higher education: Which key competencies should be fostered through university teaching and learning?, Futures, 44(2): 127-135.

Roșca, I.G & Păunescu, C. (2010). Shaping the future of higher education in Romania: challenges and driving factors, Management & Marketing 5(1), 57-70.

Schüll, E.(2019). Current trends and future challenges of the Austrian Universities of Applied Sciences, Futures, 111: 130-147.

Sweetapple, C., Melville-Shreeve, P., & Wade, M.J.(2021). Building knowledge of university campus population dynamics to enhance near-to-source sewage surveillance for SARS-CoV-2 detection, Science of The Total Environment, 806: 1-10.

Tayag, H., & Ayuyao, N. (2020).Exploring the relationship between school leadership and teacher professional learning through structural equation modeling, International Journal of Educational Management,34(8): 1237-1251